

Ritüelistik Törenlerin Sosyokültürel Dönüşümleri: Manifest Tablosu / Hayal Panosu

Socio-Cultural Transformations of Ritualistic Ceremonies: Manifestation Board / Vision Board

Aslı BALI *
Türkan ALPAY **

Öz

* Doç. Dr., Mersin Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
asliagcalar@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-7677-2563
Mersin / TÜRKİYE

* Assoc. Prof. Dr., Mersin
University, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Department of
Turkish Language and Literature
asliagcalar@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-7677-2563
Sinop / TÜRKİYE

** Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Mezunu, Mersin Üniversitesi, İnsan
ve Toplum Bilimleri Fakültesi
turkanalpayy@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8771-0683
Mersin / TÜRKİYE

** Turkish Language and Literature
Department Graduate, Mersin
University, Faculty of Humanities
and Social Sciences
turkanalpayy@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1413-0984
Mersin / TÜRKİYE

Başvuru/Submitted: 31/01/2025

Kabul/Accepted: 21/05/2025

Yayın /Published: 25/12/2025

Kültürel değerler, toplumsal normlar ve bunlar etrafında şekillenen ritüelistik törenler küreselleşme, ticarileşme ve bireyselleşme gibi etkilerle modern toplumun, çağdaş, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için dönüşüme uğrarlar. Ritüeller ile modern toplumlar arasındaki dinamik ilişkiyi ortaya koymak ve ritüellerin sosyal ve kültürel değişimlere uyum sağladığını ve evrimleştiğini göstermek amacıyla yapılan bu çalışmada “Manifest Tablosu / Hayal Panosu” uygulamasının altında yatan inanç kodları incelenmeye çalışılmıştır. Bu noktada bireylerin dileklerini ve hedeflerini somutlaştırarak motivasyonlarını arttıran bir araç olarak tanımlanabilecek söz konusu uygulama bireysel ve toplumsal anlamda sosyokültürel dönüşümün bir parçası olarak, kültürel ve ritüelistik törenler ile benzer inançlara dayanmaktadır. Bu çalışmada tarama, gözlem, görüşme ve anket yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler, Manifest Tablosu / Hayal Panosu uygulamasının Türk kültüründeki dilek temelli ritüelistik uygulamalarla ve bunların dayandıkları inançlarla benzerliklerini ortaya koymaktadır. Çalışmayla ritüellerin seküler veya modern biçimlerde bile toplumsal uyumun anahtarı olduğu görülmüş, ritüelistik törenlerdeki dönüşümlerin uygulamada çeşitlenmesine rağmen genetik kodlarda yer alan temel inanışların sabit kaldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

İnanç, ritüel, ritüelistik tören, manifest tablosu, hayal panosu.

Abstract

Cultural values, social norms, and the ritualistic ceremonies shaped around them undergo transformations in order to meet the contemporary social and cultural needs of modern society under the influence of globalization, commercialization, and individualization. Aiming to reveal the dynamic relationship between rituals and modern societies and to show that rituals adapt and evolve in response to social and cultural change, this study examines the underlying belief systems of the “Manifestation Board / Vision Board” practice. This practice, which can be defined as a tool that enhances individuals’ motivation by concretizing their wishes and goals, is based on belief patterns similar to those found in cultural and ritualistic ceremonies and constitutes a part of socio-cultural transformation at both individual and societal levels. In this study, survey, observation and interview methods were

used. The data obtained reveal the similarities between the Manifestation Board / Vision Board practice and wish-based ritualistic practices in Turkish culture, as well as the beliefs on which they are founded. The study shows that rituals remain a key mechanism of social cohesion even in secular or modern forms, and that although ritualistic ceremonies diversify in practice over time, the fundamental beliefs embedded within their cultural "genetic codes" remain constant.

Keywords:

belief, ritual, ritualistic ceremony, manifestation board, vision board.

Makale Bilgileri

Atıf: Bali, A. & Alpay, T. (2025). Ritüelistik törenlerin sosyokültürel dönüşümleri: manifest tablosu / hayal panosu. *Selçuk Türkiyat*, (66): 93-106. Doi: 10.21563/sutad.1630828

Etik Kurul Kararı: 27.01.2025 tarihinde etik kurul onayı alınmıştır.

Katılımcı Rızası: Katılımı yok.

Mali Destek: Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Telif Hakları: Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.

Değerlendirme: İki dış hakem / Çift taraflı körleme.

Benzerlik Taraması: Yapıldı – iThenticate.

Etik Beyan: selcukturkiyat@gmail.com

Lisans: Bu eser Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

Article Information

Citation: Bali, A. & Alpay, T. (2025). Ritüelistik törenlerin sosyokültürel dönüşümleri: manifest tablosu / hayal panosu. *Selçuk Türkiyat*, (66): 93-106. Doi: 10.21563/sutad.1630828

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was obtained on January 27, 2025.

Informed Consent: No participants.

Financial Support: The study received no financial support from any institution or project.

Conflict of Interest: No conflict of interest.

Copyrights: The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.

Assessment: Two external referees / Double blind.

Similarity Screening: Checked – iThenticate.

Ethical Statement: selcukturkiyat@gmail.com

License: Content of this Journal is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Giriş

Türkoloji'nin Batı'daki tarihi, Türklerin Avrupalılarla ilk temaslarına kadar uzanır. Hunların Avrupa'da siyasi hâkimiyet kurmalarından sonra Avrupalılar yeni Modern toplum ve ritüeller arasındaki ilişki, hızla değişen sosyal, kültürel ve teknolojik dinamiklerin etkisiyle hem geleneksel ritüellerin yeniden yorumlanmasını hem de yeni uygulamaların ortaya çıkmasını içeren çok yönlü bir etkileşimi işaret eder. Toplumların tarih boyunca süregelen anlam arayışı, evreni anlamlandırma ve anlama çabası inanç kavramı ile ilişkilidir. Her toplumda farklı biçimlerde uygulamalar oluştursa da inanç, insanın temel sorulara verdiği yanıtların toplamı olarak temelde ortak düşünceler barındırır. İnsanlar, yaşamın anlamını ve amacını arama eğiliminde olduğundan yaşamın başlangıcını ve sonunu anlamaya çalışmış, bilinmeyenlere bulduğu yanıtlarla çeşitli inanışlar geliştirmiştir. Söz konusu inanışlar, insanın varoluşsal sorularına yanıt arayışından doğmuş ve kültürel çeşitlenmeyle etrafında pek çok ritüelistik tören oluşturmuştur.

Toplumlar, inanç sistemleri aracılığıyla ortak değerler ve normlar oluşturur, bu da bireyler arasında bağ kurarak toplumsal dayanışmayı güçlendirir. İnsan, sezgileri ve duygularıyla inancını beslerken bu durum onun bireysel kimliği ve toplumsal aidiyeti açısından da belirleyici bir unsur hâline gelir. Bu nedenle, inanç hem bireysel hem de kolektif düzeyde derin bir anlam taşır. Roux, inanç için tüm her şeyin üstesinden gelebilir (2012, s.192) der. Bu anlamda inancın değişmesi, dönüşmesi, yok olması hiç kolay değildir. Bununla birlikte inanç çevresinde oluşan ritüeller değişen sosyokültürel zeminde, küreselleşme, dijitalleşme, ticarileşme vb. etkilerle dönüşüme uğrarlar.

Ruth Benedict, ilgili eserinde bir toplumun kültüründe yer alan kurumun o kültürün ve uygarlığın yaşam değerleri üzerine kurulması sebebiyle farklı toplumların farklı inanışları kendi kültür kalıpları ile oluşturduğuna değinmiştir (2003, s.235). Malinowski, her inancın belli bir toplumun bütün bireylerine yansıdığını ve birçok sosyal görüngüde dile getirildiğini aktarır (2000, s. 278). Frazer'a göre ise her kültürün kendi içinde sıkı sıkıya bağlı olduğu inanışlar vardır hatta bu inanışlar başka kültürler tarafından boşuna gibi görülebilmektedir (1991, s.9). Bunlarla birlikte tüm toplumlarda yaratıcıya veya yüce bir güce inanma, ahlaki ilkeler, ritüeller, ölümden sonra yaşam fikri ve topluluk oluşturma gibi unsurlar ortaklık göstermektedir. Bu benzerlikler, inancın insanlığın evrensel bir deneyimi olduğunun ve kültürel çeşitlilik içinde aynı temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir yapı oluşturduğunun göstergesidir.

Ortak inanç temelleri geçmişten günümüze insanlığın yaşam biçimi, ekonomik durumu, çevresel faktörler ve sosyokültürel durumundan etkilenerek değişim ve dönüşüme uğramıştır. Bu durum inancın doğurduğu ritüelistik uygulamaların yalnızca bireysel bir olgu olmadığını aynı zamanda sosyokültürel yapıları şekillendiren ve dönüştüren dinamik bir unsur olduğunu da ortaya koyar. Örneğin, küreselleşme, modernleşme, teknolojik ilerlemeler, sosyal medya kullanımının artması gibi süreçler, inançların ifade biçimlerini ve toplum içindeki rollerini değiştirmektedir. Her tür davranış belli bir tarzda tekrarlanabilir bir biçime sokulduğunda bir ritüel

hâline dönüşüyor demektir. Ritüeller, çoğunlukla ya kutsal bir zamanda ya da kutsal bir mekânda gerçekleştirilirler. Örneğin “hıdrellez kutsal bir zaman”ı, “türbe kutsal bir mekân”ı ifade eder. Kutsal mekân “aşkın” ve “bambaşka” olan kutsalı tecrübe etmek için merkez olurken kutsal zaman da kutsalı tecrübe etmenin anıdır. Eliade (1991), dindar insanın anlayışında zamanın yıllık olarak yenilendiğini, kutsal zamanın, insanı ilk mitik an ile yeniden bütünleştirdiğini ifade eder. Dolayısıyla insan, baharın gelişi ile doğanın yeniden canlanışının bir kutlaması olan Nevruz ya da Hıdrellez ile aslında “zamanın yeniden başlangıcına” ve ayrıca “evrenin yaratılışının güncellenmesine” katılmış olur. Başka bir deyişle kutsal zamanın insan için simgesel anlamı, yeniden doğuş ve yeniden yaratılıştır ve bu sayede insan “kutsal ve güçlü zaman” ile yeniden bütünleşmiş olmaktadır. Eliade’a göre periyodik olarak ortaya çıkan yeniden doğuş her kültürde görülebilmektedir (Eliade, 1994). Bir eyleme ritüel denilmesi için söz konusu eyleme ayrıca çoğunlukla rasyonel olmayan, mistik ya da doğaüstü denilen ve deneyle kanıtlanması zor olduğu bilinen bir araç-amaç ilişkisi de atfedilmiş olmaktadır (Nadel, 1952, aktaran Goody, 2018: 47). Bu bağlamda yeni bir yıla geçilen özel zamanlar birey ya da toplum için kutsaldan istemenin en uygun zamanı olarak kabul görmüştür. Çalışma konusu olan Manifest Tablosu / Hayal Panosu uygulaması da miladi takvime uygun olarak yeni yıla girerken yapılması tercih edilen bir ritüeldir.

Son yıllarda kişisel gelişim ve spiritüel akımların da etkisiyle “manifest” kelimesi sosyal medyada bambaşka bir anlam kazanmıştır. Artık bu sözcük, bireyin düşünce gücünü, enerjisini ve pozitif inançlarını kullanarak dileklerini gerçekliğe dönüştürme sürecini ifade eder hâle gelmiştir. Yani sosyal medyada “manifest etmek”, aşk, para, başarı, sağlık vb. istenilen şeyleri, düşünceleri ve inançları bireyin hayatına çekmek anlamına gelmektedir.

Gözlemlendiğinde, “Instagram”, “TikTok” gibi platformlarda #manifest, #manifesting, #manifestation gibi hashtag’lerle milyonlarca paylaşım yapıldığı anlaşılmaktadır. İnsanlar hayallerindeki evi, ideal partneri, başarıyı veya sağlıklı yaşamı “manifest” ettiklerini iddia etmekte ve deneyimlerini sosyal medya platformlarında dile getirmektedir. Hatta bu akımın popüleritesiyle birlikte “manifestasyon teknikleri”, “vizyon panosu oluşturma” gibi konulara odaklanan kitaplar, atölyeler ve online eğitimler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Modern toplumlarda bireyselleşme süreci hız kazanmış ve insanlar, geleneksel sosyal yapılarla olan bağlarını sorgulamaya başlamıştır. Bu da yeni anlam arayışlarını ve bireysel ritüel pratiklerini artırmıştır. Örneğin: Kişisel gelişim ve farkındalık ritüelleri gibi kişisel iyilik hâli arayışı modern toplumlarda öne çıkmaktadır. Kişisel kutlamalar ve sosyal medya paylaşımları, bireylerin özel anlarını daha kamusal hâle getirerek bir çeşit “kişisel ritüel” yaratma eğilimini yansıtmaktadır (Canatan, 2024, s.2). Bu gelişmelerden hareketle bu çalışmada toplumun inanarak uyguladığı ritüelistik törenlerin sosyokültürel değişim ve dönüşümleri esas alınarak popüler kültürün bir ürünü olan “manifest tablosu / hayal panosu / vision board” adlarıyla bilinen tabloların Türk kültüründeki ritüelistik törenlerden, “Nevruz, Hıdrellez” gibi kutsal

zamanlarda ya da “yatır ve ziyaret yerleri” gibi kutsal mekânlarda gerçekleştirilen dilek temelli uygulamaların izleri bu tablolarla aranmış geleneksel uygulamalarla benzerlikleri tespit edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Durkheim, “Dini Hayatın İlk Biçimleri” adlı eserinde modernleşmeyle birlikte ritüellerin tamamen ortadan kalkmayacağını, ancak yeni biçimlerde ortaya çıkacağını savunduğu görülmektedir. Bu çalışma da Durkheim’in bu tespitini destekleyen sonuçlar ortaya koymaktadır.

Literatür Değerlendirmesi

Taramalar sırasında Hayal Panosu ile ilgili ulaşılabilen en eski kaynak 2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde John Assaraf’ın “The Complete Vision Board Kit” adıyla yayımladığı kitaptır. Daha sonra 2014 yılında “The Vision Board” adıyla By Joyce Schwarz da bu konu ile ilgili bir kitap yayımlamıştır. Her iki kitap, psikoloji alanında yazılmasının yanı sıra çeşitli toplumlar arasında yaygınlaşmış ve her toplumun kendi kültürü ve törenleriyle harmanlanan ritüel yeni formlar kazanmıştır. Assaraf, kitapların çıkış noktasını:

“Bir vizyon panosu veya hayal panosu kendiniz için yaratmak istediğiniz hayat etrafında netlik yaratmanın bir yoludur. Bir dizi güçlü, istekleriniz doğrultusunda anlamlı resimler seçip bunlara her gün bir kaç defa bakıldığında dikkatinizi sizin için en önemli şeye odaklar ve onu varış noktanız hâline getirir. Bir hayal panosu yapmak sahip olmak deneyimlemek, başarmak veya olmak istediğiniz şeyleri hayatınıza çekmenize yardımcı olur. Kendinizi istediğiniz hayatın imgeleriyle çevreleyerek hayatınızın değişmesine ve bu imgelerle eşleşme yönünde hareket etmesine neden olur.” (Assaraf, 2008, s.14) şeklinde açıklamıştır.

Hayal Panosu/Manifest tablosu/Vision Board uygulamasını, kişisel arzuların görsel bir düzenini oluşturan fotoğraflardan, kolajlardan, hatıralardan, çizimlerden ve alıntılardan oluşan, motivasyonel yaşam ve kariyer haritaları olarak hizmet veren, doğası gereği son derece ilham verici ve kişisel olan renkli tuvaler olarak açıklamıştır. Ayrıca negatif enerjiden ve önyargılardan kurtulmayı ve ister yeni bir kariyer, ister aşk ilişkisi, ister daha fazla finansal istikrar olsun, evrenin sunabileceği her şeyi evrenden almak için bu panoyu hazırlamalarını önermiştir (Schwarz, 2014). Bu hedefler ev, yaşam, okul, ilişkiler, deneyimler, durumlar, değerler, eğitim arayışı ile ilgili olabilir. Burton ve Lent, Vizyon Panoları danışanlara ilham vermek ve hedeflerine odaklanmak ve hayal ettikleri hayatı yaratmaları için onları güçlendirmek için kullanılır (2015, s.1) der. Hayal panosu; hayalleri, hedefleri, motivasyonları görselleştirerek onları daha somut hâle getirmek için kullanılan bir araçtır. Kariyer, sağlık, ilişkiler, seyahet, kişisel gelişim, para, ev, araba vs. gibi gerçekleşmesi istenen bir şeyin görseller ve kelimeler ile bir panonun hazırlanarak hedeflere yönelik bir motivasyon oluşturma anlamına gelir.

Joyce Schwarz, The Vision Board adlı kitapta okuyuculara geçmişi Taş Devri’ne kadar uzanan “vizyon görme” kavramını yeniden tanıtıyor ve bu etkinliğe odaklanıyor. Schwarz, “GRABS” adlı tescilli başarı gerçekleştirme sistemini ilk kez ortaya çıkararak çekim yasası ve yaratım sürecine kendi yorumunu getirmiştir.

G (gratitude) - Minnettarlık için

R (release and receive) - Serbest bırakmak ve almak için

A (acknowledge and ask) - Kabul etmek ve sormak için

B (be and believe) - Olmak ve inanmak için

S (share) - Paylaşım için

Schwarz, Grabs konseptinde, bir çocuğun doğumundan evliliğe, kilo verme, kronik hastalık ve kariyer geçişi gibi zorluklarla baş etmeye kadar hayatlarının farklı yönleri için kişiselleştirilmiş vizyon tahtaları oluşturmaya yönelik adım adım rehberlik ediyor (Schwarz, 2014). Schwarz, okuyuculara vizyon panosu oluşturma sürecinden önce bir hedef oluşturmaya teşvik ederek ilk olarak hayatta sahip oldukları her şeye (arkadaşlar, aile, mallar vb.) şükran ifadesiyle başlamanın değerini vurguluyor. Daha sonra, almak-kabul etmek-inanmak sırasını gözetiyor.

Yukarıda sözü edilen eserler dışında konu hakkında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Özellikle Halk Bilimi alanında hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Türkiye'de Manifest tablo ile ilgili bazı internet sitelerinde kısa bilgiler yer alsa da konuyu bilimsel olarak ele alıp inceleyen bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu anlamda bu makalenin Halk Bilimi alanına katkı sağlayan öncül bir çalışma olmasını umuyoruz.

Araştırma Yöntemi ve Bulgular

Bu çalışmada tarama, gözlem, görüşme ve anket yöntemleri kullanılmıştır. Konuyla yakından ilgili 31 kişiyle yüz yüze görüşme yapılmış, 90 kişiyle çevrim içi anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler yazılı kaynaklardaki bilgilerle karşılaştırılmış, sonuç bölümünde tartışılmıştır. Ayrıca oluşturulan kare kod aracılığıyla konuyla ilgili fotoğraf ve görsellere kolayca ulaşılabilmesi amaçlanmıştır. Ankette kullanılan sorular ve katılımcıların cevaplarına makalenin sonuna eklenen kare kod okutularak ulaşılabilir.

Anket çalışmasına katılan 90 kişiden alınan cevaplarda özellikle Nevruz, Hıdırellez günlerindeki dilek dileme ritüelleriyle ve hayal panosu arasında ortaklık olduğunu düşünen katılımcıların oranı %84,3'tür.

Türk kültüründe 7 sayısının kutsal ve uğurlu kabul edildiği bilinmektedir. 7 sayısının, efsanelerde, fıkralarda, masallarda, destanlarda, halk hikâyelerinde motif olarak kullanılmasının yanı sıra ibadetlerde, geleneklerde ve çeşitli ritüellerde de sıklıkla tercih edildiği gözlemlenmektedir. Eski Türk inanışlarında önemli olan yerler ve öğelerle ilişkilendirilmiş olan bu sayı dualarda, dileklerde, ritüellerde belirleyici bir rol oynar. Örneğin; Hıdırellez'de 7 kapı dolaşmak, 7 dilek dilemek, Nevruz'da 7 farklı renkte çiçek toplamak veya yatır ziyaretlerinde 7 kez türbenin etrafında dönmek, Kâbe'yi 7 defa tavaf etmek, bir ağacın etrafında 7 kere dönmek gibi uygulamalar bu inancın yansımasıdır. Hayal panosu oluştururken kaynak kişilerden alınan bilgiler doğrultusunda tablonun tam ortasına en çok istenilen 3 dilek görselini koyarak "7-7-7 aldım kabul ettim" şeklinde bir kalıp ifade kullandıkları tespit edilmiştir (K1, K2, K4,

K5, K7, K11, K17, K20, K21, K30). Burada kullanılan 3 tane 7 şeklinde yorumlanarak hem 3 sayısı hem 7 sayısı ile ilişkilendirilebilir. Bu formülistik sayıların kullanımı Türk kültüründeki diğer törenler ve uygulamalar ile benzerlik göstermektedir. Anket çalışmasındaki verilere göre 7-7-7 sayısını kullanan kişi sayısı 39 olup toplam katılımcıların %43,8'lik dilimini oluşturmaktadır.

Türk kültüründe kutlanan baharın gelişi ile beraber doğanın uyanışı ve yeni başlangıçlar ile ilgili Nevruz, Hıdırellez günlerinde benzer ritüeller ve görseller kullanılarak dileklerin ifade edildiği bilinmektedir. Hayal panosunun yapımı çoğunlukla 21 Aralık'ta yani en uzun gecede başlanıp yeni yıla kadar olan sürede gerçekleşmektedir (K2, K3, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K13, K15, K18, K19, K22, K24, K25, K26, K29, K30, K31). Yapılan uygulamalar ise örneğin Hıdırellez'de ateşten atlamak yerine hayal panosu üzerine ateş görseli, suya dilek bırakmak yerine temsili su görseli, gül ağacına istekleri özellikle kırmızı kurşun kalemle yazıp asmak yerine bu dilekleri yine kırmızı kurşun kalem ile yazıp hayal panosuna yapıştırmak gibi dileklerin somutlaştırılarak hayallerin gerçeğe dönüşmesi için yapılan pratikler olduğu kaydedilmiştir. Anket çalışmasındaki verilerden hareketle hayal panosu üzerinde görselleştirme yöntemiyle ifade edilen dilekler arasında en çok %52,8 ile yeni bir ev, araba, seyahat, kariyer ve eğitim ile ilgili dileklerin ön planda olduğu söylenebilir.

Genellikle karton, tuval, tahta veya dijital ortamda oluşturulan panoya hedefleri temsil eden görseller, kelimeler ve alıntılarının eklendiği Manifet Tablosu uygulamasıyla Türk kültüründeki ritüellerde yer alan uygulamalar bireyin hayatında olumlu değişimlere kapı aralamayı amaçlamaktadır. Anket verileri ve kaynak kişilerden alınan bilgiler de bu fikri doğrular niteliktedir.

Sözlü kaynaklardan elde edilen verilerden hareketle Türk kültüründeki geleneksel törenlerin Nevruz ve Hıdırellez'in toplum içerisinde daha fazla benimsendiğinin ve hayalleri gerçekleştirme kısmında da etkili olduklarına dair güçlü bir inancın yaşadığı tespit edilmiştir (K1, K2, K3, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K13, K14, K16, K17, K19, K20, K21, K22, K23, K25, K27, K28, K30). Anket verilerine göre dileğin gerçekleşmesi noktasında etkili olan ritüel olarak Hıdırellez %44,4, Nevruz %18,9, hayal panosu %22,2, hepsi seçeneği ise %14,4'lük dilim oluşturmuştur.

Sosyokültürel bağlamda değişim ve dönüşüm ile beraber popüler kültürden etkilenerek yapılan uygulamalarda her toplum kendi inanışları, ritüelleri, törenleri ve pratiklerine göre uygulamaya yeni bir form kazandırarak şekillendirir. Geleneksel ritüellerin teknolojik araçlarla desteklenmesi ilgi çekici olurken aynı zamanda bu yaklaşım hem kültürel mirası koruyup yaşatmayı hem de modern dünyaya uyum sağlamayı mümkün kılmaktadır. Hayal panosu gelenekleri daha erişebilir ve etkileşimli hâle getirebilir. Popüler kültürde yer alan bu uygulamalar özellikle genç nesillerin ilgisini çekerek kültürel ritüellerin geleceğe taşınmasını sağlayabilir. Ancak anket verilerinde ve kaynak kişilerden alınan bilgiler doğrultusunda ritüellerin teknolojik araçlarla desteklenmesi ritüelleri daha erişebilir kılması sonucu %43,4 iken doğal ve geleneksel olarak kalması düşüncesi %52,4 olarak tespit edilmiştir.

Ritüeller ile modern hedef belirleme arasında bir köprü kurmanın faydalı olup olmadığı ile ilgili soruda faydalı olacağına dair %48,9'luk bir sonuç ortaya çıkarken faydalı olmayacağını düşünenlerin oranı %51,1'dir. Geleneksel ritüellerde yer alan sembollerin daha güçlü bir bağ kurduğunu düşünenler ise katılımcıların %80'lik kısmını oluşturmaktadır. Bu yönüyle geleneksel ritüellerde yer alan sembollerin, geçmişle bağ kurmada daha etkili olduğunu ve katılımcıların güçlü bir kolektif kültür hafızasına sahip olduğunu da ortaya koymaktadır. Sembollerin bu evrensel ve kültürel yönü ritüellere katılan insanları birbirine bağlayarak geçmiş, bugün ve gelecek arasında görünmez bir köprü vazifesi görmektedir.

Hayal panosu hazırlamak, Nevruz veya Hıdırellez ritüellerine katılmak kadar ilgi çekici olabilir, ancak bu tamamen bireyin geleneksel veya modern pratiklere olan ilgisine bağlıdır. Genellikle modern pratikleri yapan kişiler genç nesiller ve değişikliğe açık olan bireylerdir. Nevruz ve Hıdırellez, toplumsal ve kültürel bağları güçlendiren, doğayla bütünleşen coşkulu kutlamalar içerirken, hayal panosu daha kişisel ve bilinçaltına yönelik bir süreci ifade eder. Ateşten atlamak, dilek ağacına istekleri asmak ya da doğa ile iç içe olmak gibi toplu deneyimler bazıları için daha etkileyici olabilirken, kendi hayallerini somutlaştırmak ve görselleştirmek isteyenler için hayal panosu aynı derecede tatmin edici ve motive edici bir araç olabilir. Araştırma verilerine göre hayal panosu diğer ritüeller kadar etkiliyeci mi sorusunda %51,8 oranında katılımcı evet cevabı %48,2 oranında katılımcı ise hayır cevabını vermiştir. Bu verilerden hareketle toplum içinde popüler kültürden etkinlenmeyle beraber gelen modern uygulamalar eski gelenekleri destekleyenler ile orantılıdır denilebilir.

Araştırma sonuçları hızlı ve öngörülemez bir sosyokültürel değişim ve dönüşüm ekseninde ileriki yıllarda farklılıklar gösterme potansiyeline sahiptir. Nitekim birkaç yıl önce Manifest Tablo / Hayal Panosu kimse tarafından bilinmiyorken şimdi toplumun bir kısmı tarafından uygulanan bir ritüele dönüşmüştür. Bu ritüel ileriki zamanlarda artarak sürdürülebilir ya da yerini farklı bir ritüele bırakabilir. Ancak bireyin dilek tutma ve kutsalla bağ kurma istek ve deneyimleri yaşamaya devam edecektir.

Manifest Tablosu / Hayal Panosu ve Geleneksel Dilek Ritüelleri

Manifest tabloları, özellikle “çekim yasası” (law of attraction) teorisiyle ilişkilendirilebilir. Bu teori, bireylerin düşüncelerinin evrenle bir etkileşim içine girerek, istediklerini çekebileceği fikrine dayanır. Kişi, zihinsel olarak bir hedefe odaklandığında, evrenin bu hedefe ulaşmasına yardımcı olacağına inanılır. Manifest tablosu, bu süreci somutlaştıran bir araçtır. Birey, görseller ve yazılar kullanarak dileklerini somutlaştırır ve onları günlük yaşamında sürekli olarak göz önünde tutar. Bu şekilde, bilinçaltının bireyin dileklerine daha fazla odaklanarak, ona uygun fırsatları ve durumları çekmesi beklenir.

Geleneksel dilek ritüelleri, kutsal bir zamanda ya da kutsal bir mekânda gerçekleşir ve bir dileğin Tanrı'ya, kutsal güce iletilmesi için yapılan belirli ritüelistik törenleri

içerir. Geleneksel dilek ritüelleri, mum yakmak, bir dilek ağacına bez bağlamak, istenilen şeyin şeklini toprağa ya da kâğıda çizmek, yazmak gibi sembolik hareketlerle de desteklenebilmektedir.

Bakıldığında her iki ritüelistik uygulamanın temelinde bireyin dileklerini kutsala, evrensele ya da doğaya iletme ve bu isteklerin gerçekleşeceğine dair bir inancın yattığı görülür. Geleneksel dilek ritüellerinde önemli bir unsur, bireylerin dileklerini somut bir şekilde ifade ediyor olmasıdır. Örneğin, bir dilek ağacına dilek yazma, Hıdırellez'de yazılan dileği bir gül ağacına asma, bir yatırda dileğin şeklini küçük taşlar vb. kullanarak toprağa çizme gibi ritüelistik davranışlar, dileğin evrene veya Tanrı'ya iletilmesi sürecinin somutlaştırılmasıdır. Bu tür ritüeller, bireylerin arzularını dışa vurabilmelerine, inanç sistemleriyle bağ kurmalarına ve içsel huzur sağlamalarına yardımcı olur. Geleneksel dilek ritüellerinde, bireylerin isteklerine odaklanarak bir tür niyet koyma, manifest tablosunun işleyiş biçimiyle büyük benzerlikler gösterir. Her iki uygulamada da, bireylerin arzularına odaklanmaları ve bunları somutlaştırmaları gerekir.

Ritüelistik Törenlerdeki Sosyokültürel Dönüşüm

Ritüelistik törenler; belirli bir inanç, kültürel anlayış veya gelenek içerisinde sürekli olarak tekrarlanan sembolik anlamlar taşıyan ve genellikle kutsal kabul edilen nesilden nesle aktarılan uygulamalardır. Bu törenler, toplumların veya bireylerin toplumsal birlikteliklerini pekiştirme, doğaüstü güce inanma ve iletişim kurmasında önemli geçiş süreçlerinde (doğum, evlilik, ölüm, hasat, yeni yıl dilekleri, istek) inanılan doğaüstü güce sahip varlıktan kadim zamandan beri istekte veya dilekte bulunmayı amaçlar. Hıdırellez, Nevruz, yatır ve ziyaret yerleri, bereket ritüelleri veya törenleri, bayram kutlamaları, taş, ateş, su, ağaç vb. kültürel sunulan ritüeller genellikle belirli bir zaman içerisinde ve kurallara uygun bir biçimde gerçekleştirilir. Ritüelistik törenler, toplumlar arasında farklılıklar gösterse de temelindeki inanç ve beklenen sonuç çok benzerdir. Pek çok ritüel zamanla sosyokültürel değişimlere uğrayarak farklı biçimlerde varlığını sürdürmeye devam eder. Modernleşmeyle birlikte bazı ritüeller farklı sembolik kültürel etkinliklere dönüşmüştür. Örneğin Hıdırellez şenlikleri müzik, dans ve eğlenceyle zenginleştirilmiş, yatır ziyaretleri bireysel inançlardan ziyade turistik ve kültürel bir mekân ziyareti özelliği kazanmıştır. Değişen uygulama biçimlerine rağmen bu geleneklerin temelinde yatan inanç ve insanın kutsala olan ihtiyacı varlığını her zaman sürdürmüştür. Geçmişte olduğu gibi bugün de insanlar, dileklerini gerçekleştirmek, bolluk bereket içinde yaşamak ve sağlıklı olmak gibi çeşitli niyetlerle benzer ritüelleri uygulamaya devam etmektedir. Özetle biçim farklılaşsa da öz varlığını hep korumuştur.

Hayal panosu gibi modern bireysel teknikler niyet ve istekleri belirleyerek görsel temsillerle motivasyonu arttırmaya dayanır ve mistik bir etkileşim yerine psikolojik bir sürecin işlediği görülür. Türk kültüründeki geleneksel ritüeller, kuşaktan kuşağa aktarılan bir yapıdayken hayal panosu kişisel gelişim odaklıdır. Ancak her iki

yöntemde de nihai amacın bireyin dileklerine ve hedeflerine ulaşmasını sağlamak olduğu görülmektedir.

Sosyokültürel bağlamda değişim ve dönüşümün önemli sebeplerinden biri kitle iletişim araçları ve sosyal medya kullanımının hızlı bir biçimde yaygınlaşmasıdır. Bu durum, dijitalleşme ile birlikte neredeyse tüm toplumlar arası etkileşimin en yoğun ve hızlı biçimine ulaşmasını sağlamıştır.

Sonuç

İnsanlar, tarih boyunca arzularını gerçekleştirmek için çeşitli yöntemler kullanmışlardır. Geleneksel dilek ritüelleri, farklı kültürlerde, özellikle inanç sistemleriyle iç içe geçmiş bir şekilde, insanların dileklerini Tanrı'ya, doğaya veya evrene iletmek amacıyla yapılan eylemler olarak karşımıza çıkar. Bu ritüellerde, bireyler çeşitli semboller, dualar, adaklar veya fiziksel hareketler kullanarak arzularını gerçekleştirmeyi amaçlarlar.

Modern dünyada ise, özellikle kişisel gelişim alanında, manifest tabloları¹ gibi araçlar, bireylerin arzularını somutlaştırmalarına yardımcı olmak için popüler hâle gelmiştir. Manifest tablosu, bir kişinin hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırmak için görselleri ve kelimeleri bir araya getirdiği bir tekniktir. Bu tablonun, kişinin bilinçaltına hitap ederek, arzularının gerçekleşmesi için evreni harekete geçireceğine inanılır.

Manifest tabloları ve geleneksel dilek ritüelleri, farklı zamanlarda ve kültürlerde uygulanıyor olsa da temelde benzer psikolojik ve manevi süreçlere dayanır. Her iki yaklaşım da, bireylerin arzularına odaklanmalarını, bu arzuları somutlaştırmalarını ve inançla bu arzulara ulaşmayı amaçlamaktadır. Kültürel ve psikolojik açıdan birbirine yakın bu iki uygulama, insan doğasının arzularını gerçekleştirme güdüsüyle şekillendiğini ve bu süreçte kullanılan araçların evrimini gösterir.

Araştırma sonucunda genç nesillerin modern uygulamalara yakın olmalarının yanı sıra kültürel ve geleneksel değerleri de reddetmedikleri görülmektedir. Bu durum, yeni uygulamanın sunduğu yeni teknikleri kullanırken köklerinden tamamen kopmadıklarının ve kültürel miraslarını bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde yaşattıklarının göstergesidir. Eski ve yeni arasında bir köprü görevi gören hayal panoları, birey için hem kendini geliştirme hem hedefi gerçekleştirme sürecine katkı sağlarken hem de kültürel bağların korunmasına yardımcı olmaktadır. Böylece geçmişin inanç sistemleri ve ritüelleri modern bir uyarlamayla varlığını sürdürerek

1

Manifest Tablosu/Hayal Panosu ile ilgili anket verilerine ulaşmak için karekodu okutunuz.

Manifest Tablosu/Hayal Panosu ile ilgili görseller için karekodu okutunuz.

yeni nesiller tarafından yeni bir formda yaşatılmaya ve uygulanmaya devam etmektedir.

Geleneksel uygulamalarla modern uygulamalar arasındaki en belirgin fark ise kolektif ve bireysel boyuttur. Nevruz ve Hıdırellez toplumsal olarak kutlanan geleneksel bayramlar olup ritüellerin çoğu ortak alanlarda ve genellikle grup olarak gerçekleştirilirken hayal panosu tamamen bireysel bir pratik olup kişinin iç dünyasına yönelik bir planlama ve motivasyon sürecini içerir. Ayrıca, Nevruz ve Hıdırellez doğa ve mitolojik öğelerle ilişkilendirilirken hayal panosu modern psikoloji ve kişisel gelişim anlayışıyla bağlantılıdır.

Sonuç olarak modern toplumlarda ritüeller, geleneksel pratiklerin yeniden yorumlanarak yeni sosyal ve kültürel ihtiyaçlara yanıt olarak gelişen uygulamalara doğru evrilmektedir. Bireyselleşme, küreselleşme ve ticarileşme gibi dinamikler, modern ritüellerin şekillenmesinde önemli roller oynamaktadır. Bu ritüeller, toplulukların kimliklerini ifade etmelerine, sosyal bağları güçlendirmelerine ve bireysel anlam arayışlarını tatmin etmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda dijitalleşme ve sosyal medya etkisiyle ritüeller, artık daha görünür ve paylaşılabılır hâle gelmiştir. Modern toplumda ritüeller hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kimliğin ve kültürün önemli bir parçası olmaya devam etmektedir.

Extended Abstract

This study examines the relationship between practices known today as vision boards, manifestation boards, or dream boards— which have transformed under the influence of popular culture— and traditional ritual practices in Turkish culture from a folklore perspective. The main objective of the research is to reveal how the symbolic and ritualistic elements found in deep-rooted ceremonial practices such as Nevruz and Hıdırellez are reinterpreted, transformed, and gain new meaning in the modern era. It is argued that the new forms of belief and practice shaped by popular culture provide important indicators for understanding processes of cultural continuity and transformation. In this regard, the study aims to fill a gap in the academic literature and raise awareness about the cultural origins of modern rituals. Qualitative methods were adopted in the research; data on both traditional rituals and vision board practices were collected through observation, interviews, and questionnaires. In addition, information obtained from oral sources was analyzed and interpreted thematically. The findings reveal that many practices re-created within popular culture bear striking similarities to rituals in Turkish culture. Common themes such as making wishes, seeking abundance and prosperity, and the idea of renewal associated with the coming of spring and the beginning of a new cycle were found to persist strongly in both traditional ceremonies and vision board practices. However, modern practices show increased individualization; symbols that once carried collective meaning in group rituals are now more often directed toward personal goals. Despite this change, culturally rooted concepts such as renewal, hope, and wishes are understood to retain their meaning in social memory. The rapid spread of modern rituals through social

media is a noteworthy finding in terms of demonstrating the momentum of cultural transformation in the digital environment. The study reveals that despite the younger generation's orientation toward modern practices, they have not completely detached themselves from traditional values. Their use of new techniques while maintaining ties to their cultural roots shows that the traditional heritage is being kept alive, consciously or unconsciously. In this context, the vision board practice is considered a modern ritual form that both supports the individual's personal development efforts and contributes to cultural continuity. In conclusion, the study shows that modern rituals produced by popular culture are largely based on traditional structures in terms of their origins. It is observed that vision board practices contribute to cultural continuity by reinterpreting the symbolic structure of traditional ceremonies in different contexts. In this respect, the study constitutes a contribution to understanding modern rituals from a folklore perspective and to analyzing cultural practices in the digital age.

Kaynakça

Yazılı Kaynaklar

- Artun, E. (2019). *Türk halkbilimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Assaraf, J. (2008). *The Complete vision board kit*. New York: Atria Books.
- Benedict, R. (2003). *Kültür kalıpları*. İstanbul: Payel Yayınları.
- Burton, L. ve Lent, J. (2015). The use of vision boards as a therepeutic intervention. *Journal of Creativity in Mental Health*, DOI: 10.1080/15401383.2015.1092901.
- Canatan, K. (2024). 20. yüzyılda Dünyada ve Türkiye’de ortaya çıkan popüler ritüeller. *Sosyal Aktörler ve Deneyimler Dergisi (SADED)*, 3, s.1-16.
- Durkheim, E. (2011). *Dini Hayatın İlkel Biçimleri*, (çev: Fuat Aydın), Ankara: Eskiyei Yayınları.
- Eliade, M. (1991). *Kutsal ve dindışı*, (çev: M. Ali Kılıçbay), Ankara: Gece Yayınları.
- Eliade, M. (1994). *Ebedi dönüş mitos*, İstanbul: İmge Yayınları.
- Frazer, J. (2017). *Altın dal*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Malinowski, B. (2000). *Büyü, bilim, din*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Roux, J. P. (2014). *Dinlerin çarpışması*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Sakallı, E. (2014). Türkçe popüler kültür. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* (2), 3, s.307-31.
- Schwarz, J. (2008). *The vision board*. ABD: Collins Design.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (t.y.). Popüler Kültür. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 30.12.2024.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (t.y.). İnanç. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi 02.01.205.

Sözlü Kaynaklar

Kaynak kişilerle ilgili bilgiler “adı soyadı, doğum tarihi, doğum yeri, öğrenim durumu, mesleği” sıralaması göz önünde bulundurularak verilmiştir. Kaynak kişilerle araştırmanın yapıldığı tarihler gün ay yıl şeklinde parantez içinde sıralanmıştır.

- K1: Başak Derin, 15.03.2001, Adana, Lisansüstü, Öğrenci (01.01.2025).
- K2: Mehmet Ali Harbelioğlu, 07.07.1998, Mersin, Lisansüstü, Öğrenci (01.01.2025).
- K3: Narin Arslan, 31.01.2000, Van, Lisansüstü, Öğretmen (03.01.2025).
- K4: Mehmet Kubat, 21.02.1999, Mersin, Ön lisans, Esnaf (03.01.2025).
- K5: Sena Tolu, 22.01.1997, Adana, Lisansüstü, Öğrenci (04.01.2025).
- K6: Gamze Koca, 27.07.2000, İzmir, Lisanüstü, Öğretmen (04.01.2025).
- K7: Eda Yılmaz, 09.05.2000, Mersin, Lisansüstü, Öğretmen (04.01.2025).
- K8: Erva Akdoğan, 21.06.2003, Gaziantep, Lisans, Öğrenci (07.01.2025).
- K9: Elif Akdoğan, 27.09.2000, Gaziantep, Lisansüstü, Öğrenci (07.01.2025).

- K10: İsmet Akdoğan, 06.08.2006, Gaziantep, Lisans, Öğrenci (07.01.2025).
 K11: Şeyma Akdoğan, 04.02.1993, Gaziantep, Lise, Ev hanımı (07.01.2025).
 K12: Fatma Nida Tokar, 02.04.2001, Siirt, Lisans, Öğrenci (07.01.2025).
 K13: Mahsa Alizadeh, 19.08.2002, İran, Lisans, Öğrenci (07.01.2025).
 K14: Sümevra Tural, 04.02.2003, Samsun, Lisans, Öğrenci (07.01.2025).
 K15: Kübra Erkan, 08.01.1990, Birecik, Lisans, Muhasebeci (07.01.2025).
 K16: İrem Eda Budak, 27.08.2003, Nizip, Ön lisans, Öğrenci (09.01.2025).
 K17: Elif Demirören, 10.08.2003, Gaziantep, Lisans, Öğrenci (09.01.2025).
 K18: Hüda Erdoğan, 10.01.2003, Gaziantep, Lisans, Öğrenci (09.01.2025).
 K19: Helin Sude Yıldırım, 24.01.2003, Gaziantep, Lisans, Öğrenci (09.01.2025).
 K20: Fatma Kılınç, 22.12.1996, Gaziantep, Lisans, Özel Sektör (10.01.2025).
 K21: Nisa Kılınç, 03.06.1999, Gaziantep, Lisans, Özel Sektör (10.01.2025).
 K22: Gülay Uygur, 25.10.1999, Gaziantep, Lisans, Avukat (12.01.2025).
 K23: Metin Uygur, 01.09.2003, Gaziantep, Lisans, Öğrenci (12.01.2025).
 K24: Vildan Şahin, 12.08.1986, Gaziantep, Lisans, Özel Sektör (13.01.2025).
 K25: Kudret Yaren Yiğitalp, 19.06.2000, Mersin, Lisansüstü, Öğrenci (13.01.2025).
 K26: Beyza Nur Kalkan 02.01.2000, Gaziantep, Lisans, Bankacı (13.01.2025).
 K27: Nezehat Kalkan, 14.11.1997, Gaziantep, Lise, Ev Hanımı (13.01.2025).
 K28: Zeliha Nur Kaplan, 19.09.1999, Gaziantep, Lisans, Avukat (14.01.2025).
 K29: Gizem Yıldırım, 19.05.2003, Gaziantep, Lisans, Tıbbi Sekreter (14.01.2025).
 K30: Beyza Nur Yılmaz, 22.01.2001, İstanbul, Lise, Takı Tasarımcısı (14.01.2025).
 K31: Murat Kağan Atalay, 27.01.1998, Mersin, Lisanüstü, Öğretmen (15.01.2025)